

socialmedicinsk tidskrift

Sextiotredje årgången häfte nr 5–6 1986

Sturegatan 4, Sundbyberg. Tfn 08/98 40 44
Postadress: 172 83 Sundbyberg
Postgiro 1179-1

Allmän redaktion:

Claes-Göran Westrin, redaktör och ansvarig utgivare
Ann Appelgren, red. sekr.,
Elisabeth Natt och Dag, expedition

Redaktionsutskott:

Erik Allander, professor i socialmedicin, Huddinge
Per Bjurulf, professor i socialmedicin, Linköping
Arne Borg, socialdirektör, Stockholm
Lars-Olov Bygren, professor i socialmedicin, Umeå
Mats Forsberg, socialchef, Eskilstuna
Axel Gisslén, kommunalråd, Örebro
Kurt Grefve, socialchef, Kristianstad
Gunnar Grimby, professor i medicinsk rehabilitering, Göteborg
Sonja Henriksson, socialbyråchef, Göteborg
Sven-Olof Isacson, professor i socialmedicin, Lund
Bengt Lindegård, professor i socialmedicin, Göteborg
Ivan Magnusson, socialdirektör, Uppsala
Bengt Scherstén, professor i allmänmedicin, Lund
Leif Svanström, professor i socialmedicin, Stockholm
Gösta Tibblin, professor i allmänmedicin, Uppsala

Anhörigas roll i äldrevården

Svensk äldrevård står inför betydande förändringar. Resurser skall omfördelas från sluten länssjukvård till öppen vård och hemsjukvård. Kommunernas ålderdomshem skall avvecklas och den sociala hemtjänsten förstärkas. Av dagens drygt 100 000 platser på ålderdomshem och inom långvård finns förslag på att år 2000 endast en fjärdedel skall finnas kvar. Detta samtidigt som vi kan se fram emot en drastisk ökning av de allra äldsta – idag de största konsumenterna av sjukvård och omsorg. Kommuner och landsting kommer alltså de närmast 10–15 åren att ställas inför stora krav på nytänkande, flexibilitet, omorganisationer och omprioriteringar.

Även om det inte klart sägs ut, kommer utvecklingen också att medföra ökade krav på anhöriga. Ibland framförs även argument för att en sådan utveckling vore önskvärd. Man hänvisar till att "det var bättre förr" när omsorgsansvaret vilade tyngre på familjen och anhöriga.

Den utveckling av äldreomsorgen som hittills ägt rum och den utveckling som för närvarande planeras är mycket lite baserad på forskningsresultat eller annan seriös utvärdering. Synpunkter som framförs baseras mer på tro och tyckanden än på fakta. Ett syfte med detta temanummer är att redovisa de kunskaper som idag ändå finns om anhörigas insatser inom äldreomsorgen.

Historiska fakta, beskrivningar av anhörigvårdarnas vardag och de äldres egna önskemål om anhörighjälp kontra samhällshjälp belyses. Temanumret inrymmer också debatterande inslag, som utifrån olika utgångspunkter belyser anhörigvårdens möjligheter och begränsningar. I flera artiklar diskuteras anhörigas vilja, ork och möjligheter att ställa upp för sina anförvanter i framtiden.

Ett budskap i detta temanummer är att de flesta anhöriga vill ställa upp och göra insatser. Många anhöriga tvekar dock att ta på sig ett omfattande vårdansvar. Man vill inte binda sig, man vill inte vara ensam om ansvaret och man vet kanske inte vilken hjälp man skulle kunna få av samhället. Det är heller ingen självklarhet att man som anhörigvårdare får hjälp om man behöver.

I flera artiklar framhålls betydelsen av de anhörigas insatser. Redan idag gör anhöriga insatser som inte skulle täckas ens av en fördubbling av landstingens och kommunernas personal. Men vi vet lite om *vilka* anhöriga som gör *vad*. Under vilka betingelser gör man sina insatser? Hur vanligt är det att man har förvärvsarbete "vid sidan om"? Vad är det som egentligen avgör om man kan ställa upp eller inte?

Vi behöver mer kunskaper om de anhörigas roll i äldreomsorgen. Kunskaper för att kunna stötta såväl dagens anhörigvårdare så att de orkar fortsätta, som nya grupper anhörigvårdare. Kunskaper för att kunna utveckla samarbetet mellan den offentliga vården och de anhöriga. En nödvändighet för att kunna klara morgondagens äldreomsorg.

Lennarth Johansson Mats Thorslund

Gästredaktörer för detta temanummer är Lennarth Johansson, utredningssekreterare på Spri och Mats Thorslund, docent i sociologi, verksam vid institutionen för socialmedicin i Uppsala.